

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050. — nočna 2996. 2994 in 2050

SLOVENE

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563; Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Katolicizem na socialnem polju

Mednarodni urad za delo v Ženevi je dvakrat zaporedoma v svojem letnem poročilu naslovil zelo laskave besede pohvale na naslov katoliške Cerkve in njenih prizadevanj na polju socialnega vprašanja. Ta poročila so zelo zanimiva, ker nam nudijo širok splošen pregled o socialnem položaju naše dobe, ker nam nudijo priliko, da iz njih razberemo najbolj značilne idejne pokrete in ker nas poučijo, v katero smer se razvija naša socialna doba. V njih se tudi zrceli organska skupnost človeškega rodu. Težave, ki tarejo slaberega človeka, so po vsem svetu slične, želje, ki prilijajo iz srca nesrečnih, so si podobne po vsej zemeljski obli. Socialni pokreti, ki jih mi v svoji neposredni okolici doživljamo in tako rekoč živimo, so podobni gibanjem, ki so nastala daleč od nas iz sličnih razmer in imajo našim podobne cilje.

Letno poročilo Mednarodnega urada za delo je že lansko leto poudarilo važnost naloge, ki jo vrši katolicizem. Letos je Albert Thomas prišel nazaj na staro temo ter ponovno pokazal na katolicizem in na njegove zasluge za izgraditev socialnega miru in za okrepitev socialne pravičnosti med človeškim rodom.

Katoliška Cerkev sicer teh priznanj ne potrebuje, ker se njena načela o človeški družbi niso prav nič izpremenila odkar je po katehizemskih zbirkah najbolj ponižne in jih učila ljubezni. Ostala so ista navzlic vsem nasprotnim strujam, zato ker niso slučajna, ampak del njenega nauka. Širiti ljubezen, utrjevati pravičnost, s tem programom je prodrla v vse socialne plasti in preobrazila človeško družbo. Danes njen program ni prav čisto nič drugačen. Vendar je ponovno priznanje, katerega je žela od strani socialističnega ravnatelja Mednarodnega urada za delo, važno v toliko, ker se glas Ženeve sliši daleč in se mora slišati tudi v taborih, kjer se le nerado govori o uspehih katoliške Cerkve.

Zadnje desetletje je prešlo, ne da bi se bilo zavzelo kakšno načelno stališče napram socialnim teorijam, ki so privlele iz od svetovne vojne razrahljane človeške duše. Edino te katoliška Cerkev, se je prizadevala poiskati v tem socialnem žuborenju glasove resnice ter jim pomagati, da pridejo do veljave. Prav izrazilo se je to pokazalo v Franciji, v Nemčiji in v Ameriki. V Franciji so socialni tedni orali ledino, izobrazili elito voditeljev, razčiščevali pojme, katere je nametala v Evropo sovjetska revolucija. Cvet sodrudičkov socialnih tednov se je že večkrat sestel z belgijskimi in nemškimi znanstveniki na socialnem polju v Malinesu v Belgiji, kjer se je poskušalo odgovoriti na vprašanja, ki jih posebno stavlja naša povojna doba. Iz istih krogov je izšlo nebroj mlajših pokretnikov, ki so na lastno inicijativno, brez pritiska od strani državne oblasti ali od strani delavskih organizacij, skušali premostiti prepad, ki ga je izkopal med socialnimi sloji liberalna doba prejšnjega stoletja. Danes je že mnogo podjetij v Franciji, kjer so delavci postali sodrudički podjetniki pri obratu in soudeležniki pri razdelitvi dobička. Pojavljajo se tudi podjetja, ki so postavila za temeljno merilo delavčeve plače ne več posameznika ampak delavčev družino. To so pridobitve, ki se vedno stojijo v programih socialističnih strokovnih društev in katere so sovjeti na brutalen način skušali uvesti v Rusiji.

Isto živahno gibanje katoliške Cerkve opazujemo tudi v Ameriki. Tam ni socializma, tam ni strokovnih organizacij, ki bi grozile z milijonskimi stavkami, tam je začasna udobnost zakrila vso socialno mizerijo, katero pušča za seboj demon denar. Toda le začasno. Katoliški episkopat je smatral za svojo dolžnost, da prvi opozori ameriško javnost na najpoglavnejša zla, na katerih boleha ameriška gospodarska in socialna struktura. Isti škofje so tudi brezobzirno izpovedali pogoje, ki naj omogočijo vpostavitve enakopravnosti vseh stanov in prepričajo socialne revolucije, ki so najhujše tam, kjer so prepadi med stanov največji. Z ostrimi besedami kritizirajo brezcilnost ameriškega pridelovanja, ki misli samo na denarni dobiček. Kot centralno zahtevo krščanskega socialnega programa so postavili vprašanje delavčeve plače. Pri tem je zanimivo, da so tudi oni položili največjo važnost na družinski merilo, ki naj bo merodajno pri odločitvi pravične delavčeve plače. Isto vprašanje je tudi najvažnejše za naše razmere in okrog njega bomo morali tudi v naših deželah izgraditi stavbo našega lastnega socialnega programa. Delavčeva plača mora zadostiti za normalno vzdrževanje delavčeve družine ter mora nuditi še preostanek, ki se bo v obliki prihrankov naložil za nepredvidene izdatke. Merilo za zadostnost ali za nezadostnost delavčeve plače je torej družina. Kadar plača pade pod ta nivo, postane nesocialna in krivična.

Isto, znanstveno je izrazila tudi konferenca pravnstvenikov, ki se je vršila v Fribourgu v Švici. Tudi tam so izrečno poudarili, da je središče socialnega vprašanja v naši dobi zaščita delavčeve družine. Vse reforme, ki se naj imenujejo socializacija, nacionalizacija, podržavljenje, soudeležba pri obratu in pri dobičku, socialni kolektivizem, to so le različna imena za isto stremljenje. Pri enih je končni cilj bolj jasno izražen kot pa pri drugih. Toda vsa merijo za tem, da se ustvarijo pogoji za

Banka za mednarodna plačila

Jugoslavija zahteva vstop, Ženeva stabilizacijo dinarja

Ženeva, 6. februarja. V ženevskih krogih se zelo komentira članek, ki ga je nedavno priobčilo belgrajsko »Vreme«, in katerega je napisal mladi znanstvenik dr. Vilimanović, sedaj tajnik Državne hipotekarne banke. Kakor znano, Društvo narodov ni dovolilo, da bi Jugoslavija bila udeležena pri novoustanovljeni Banki za mednarodna plačila (BRD), ki je bila ustanovljena v svrhu, da sprejema nemške reparacije ter jih porazdeli med razne države, katerim Nemčija dolguje odškodnino. Vsa prizadevanja naših predstavnikov v tem pogledu so bila brezuspešna. Dr. Vilimanović pa stavi pod oficijelno inspiracijo, tako mislijo v Ženevi, kategorično zahtevo, da naj se Jugoslaviji dovoli soudeležba pri tej banki in sicer v višini od najmanj 10 milj. švic. frankov. Ta denar bi podpisale Jugoslovanska Narodna banka, Agrarna banka in Poštna hranilnica. Za enkrat ne obstoja neben razlog, piše dr. Vilimanović, zakaj bi se tudi drugim privatnim denarnim zavodom v Jugoslaviji ne dovolila soudeležba.

V Ženevi se je o tem vprašanju že veliko razmotrivalo, pred vsem pa, če ima kraljevina Jugoslavija interesa na tem, da vstopi v to velevažno mednarodno banko. Gotovi krogi so mnenja, da se mora prizadevanje Jugoslavije podpirati, ker slednja poseduje velikanska narodna bogastva, ki pa

morajo počivati brezplodno v zemlji zato, ker manjka denarnih sredstev, s katerimi bi se mogla dvigniti. Mednarodna banka v Ženevi razpolaga z velikimi krediti in za Jugoslavijo bi bilo mnogo lažje dobiti potrebne denarne pripomočke, ako bi bila v direktnih stikih s tem največjim denarnim zavodom v Evropi. To tem bolj, ker bi potem njega lažje prišla v stik z drugimi denarnimi zavodi, ki razpolagajo z denarjem in si ga ne upajo nalagati. Zastopnik Jugoslavije pri Narodni banki bi z lahkoto tolmačil potrebe svoje države ter priklical denar, ki ga potrebuje za razvoj svojega narodnega gospodarstva.

Navzlic razumevanja, ki ga ženevski krogi kažejo napram željam Jugoslavije, katere je obrazložil dr. Vilimanović, obstoja vendar ena nepremostljiva težava, na katero opozarja tudi belgrajski znanstvenik in o kateri se izraža tukajšnja revija »Pax« s temile besedami: »Razumljivo je in samo ob sebi umevno, da bo morala Jugoslavija, če bo hotela uživati ugodnosti od strani Mednarodne banke, najprej stabilizirati dinar. Popolnoma v istem smislu se je izrazil, tako piše »Pax«, ravnatelj Mednarodne banke Pierre Quesnay ob priliki svojega lanskega obiska v Belgradu, ko je izjavil dr. Vilimanoviću sledeče: »Res je, naša banka razpolaga z močnim kapitalom, katerega bi rada naložila, toda ona ga nalaga samo v državah s sta-

bilizirano valuto. Mi bi radi nekaj svojega razpoložljivega denarja naložili v vaši državi v dinarjih. Vaš dinar je sicer dejansko stabiliziran. Mi poznamo vsa vaša prizadevanja, da bi se dvignili v gospodarskem in finančnem oziru in tudi nečemo štediti s priznanjem. Vendar pa to ne izključuje potrebe, da morate svojo valuto tudi zakonito stabilizirati. To zahteva mednarodno zaupanje, ki je brezpogojno dano napram državam, ki so napravile red v svojih financah. To je tudi potrebno iz tehničnih ozirov, ker samo zdrava valuta more svobodno prekoračiti državne meje in krožiti kot plačilno sredstvo v inozemstvu.«

»Pax« pristavlja, da mu sicer niso znani nameni jugoslovanske vlade z ozirom na soudeležbo pri banki za mednarodna plačila, znano je pa temu listu, da je vprašanje stabilizacije dinarja že zelo napredovalo in da bodo končni ukrepi med finančnim ministrom in med Narodno banko v najkrajšem času dozoreli do pozitivnega uspeha. Ko bo ta pogoj podan, potem se odgovorni krogi pri Društvu narodov ne bodo več zoperstavljali in možnost je zelo velika, da bo Jugoslavija denarno soudeležena pri velikem mednarodnem zavodu, katerega prva naloga je, skrbeti za to, da se po svetovni vojni razdejano gospodarstvo postavi zopet na zdravo podlago.

Anarhist Schirro priznava, da je nameraval ubiti Mussolinija

Rim, 6. febr. kk. Kakor javljajo tukajšnje policijske vesti, je aretirani anarhist Schirro nocojšno noč priznal, da je nameraval atentat na Mussolinija. Zato je tudi stanovan v hotelu »Royer«, ki stoji na oni cesti, po kateri se vozi Mussolini iz svojega stanovanja v beneško palačo. Izkazalo se je tudi, da atentator ni prišel naravnost iz Argentine v Neapel, kakor se je prvotno trdilo, temveč, da je delj časa bival tudi v Parizu. Lieguen in Charles-rouis, odkoder je prišel v Rim. Domneva se, da je bil že od tam javljen italijanskim oblastvom, ki so ga samo zato za par dni pustila v miru, da bi našla tudi njegove zaplečnike, o katerih z gotovostjo smatrajo, da so ga pričakovali in ga podpirali. Resnica je, da so pri Schirru našli le malo gotovine, dočim je Schirro živel zelo razkošno in

samo za hotelsko sobo plačeval na dan po 100 lir. Schirro noče dati nobenih pojasnil o svojih komplicah, če se sme verjeti dosedanjim policijskim poročilom, ki pa seveda merijo na to, da bi event. komplice prevarila. Preiskava se je izročila posebnemu sodišču v varstvo države. Po navedbah strokovnjakov bi bomba pri eksploziji lahko uničila daleč na okoli vse ljudi. Madjarsko plesalko, ki so jo aretirali obenem z atentatorjem, so še obdržali v zaporih, zdi se pa, da pri nameravanem atentatu ni bila udeležena. Med tem pa so v Rimu izvršili že razne aretacije. Javnosti pa se je sporočilo samo to, da je bil aretiran neki možki, ki je pred par dnevi prišel v Rim iz Milana in so pri njem našli protifašistične letake. Tudi ta mož je vedel, da prihaja iz Francije in da so mu tam dali protifašistične letake, da jih razdeli v Italiji.

Poostritev kulturnega boja v Litvi

Izvirne informacije naše bališke dopisnice

Kaunas, začetkom februarja.

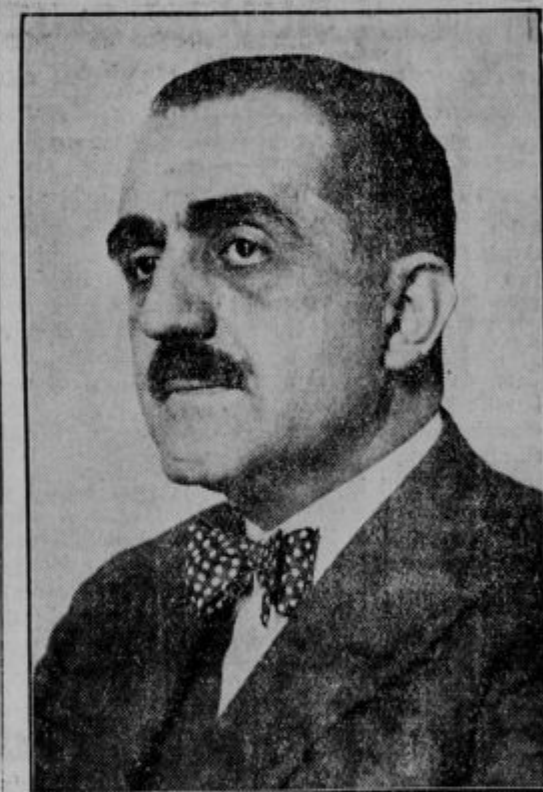
Kulturni boj v Litvi se pod nacionalistično diktaturo vedno bolj poostreuje. Pred kratkim sta duhovniško glasilo »Tiesos Kelias« (Pot resnice) in katoliški dnevnik »Rytas« objavila papeževo pismo litavskim škofom, v katerem sveti oče zelo obžaluje oviranje katoliške akcije v Litvi in vzpodbuja škofe, da naj pogumno vztrajajo. Malo dni pozneje je poluradni organ »Lieturos Aidase« 31. januarja 1931 priobčil isto pismo, toda z opombo, da so škofje latinski original papeževega pisma v duhovnem glasilu potvrdili in izpustili stavek: »et cuiusvis politicae partis studio prorsus alienum«. Jasno je, da ne more iti za kako potvorbo papeževega pisma od strani škofov. Dokazala se je neresničnost vladnega glasila takoj na ta način, da so izvirno papeževo pismo fotografirali in objavili, v katerem pa omenjenega stavka ni, čeprav bi sam na sebi še nič ne povedal. Bil bi tudi odveč, ker ima originalni tekst itak naslednje besedilo: »cum actio eiusmodi ut supra diximus politice factionibus ac partibus neutiquam miscetur, egregie de patria vestra mereri poteritis« (ker se taka akcija, kakor gori povedano, na noben način ne more družiti s politiko in strankami, si morete za Vašo domovino steči mnogo odličnih zaslug).

Posebno je razjarjeno vladno časopisje radi tega, ker vse inozemstvo o kulturnem boju v Litvi poroča v katoliškem smislu. Vlada smatra, da katoličani vrše nedovoljeno propagando v inozemstvu. Toda dejstva, ki jih sporočamo inozemskemu tisku, do sedaj vlada na noben način ni skušala ovreči. Izrek zunanega ministra Zauniusa, »da papež nima armade in da se zato njegove intervencije radi preloma konkordata ni treba bati«, razlaga vlada tako, kakor da je bilo humoristično izraženo. Isto-

sodelovanje med človeškimi sloji. V svrhu čega? Za obstoj posameznika? Ne, ampak za obstoj socialnih celic, ki se imenujejo družine. Naloga, ki si jo je katoliška Cerkev stavila, je ta, da vsem tem pokretom — med katerimi je nekaj brezbožnih — da krščansko oboležje. Ta socialni potok, ki se vali mimo nas, bo zajela in ga napeljala tako, da bo ščitil krščansko družino. Tega ženevski urad sicer ni povedal, toda ravno v tem je težišče vsega delovanja, ki ga vrši v naši dobi katoliška Cerkev v kaotičnem izoblikovanju novega socialnega reda.

Kraljica Marija v Bukarešti

Bukarešta, 6. febr. AA. Rador poroča: Jugoslovanska kraljica Marija je snoti prispela v Bukarešto, kjer ostane nekaj dni. Na postaji so jo sprejeli romunski kralj Karol, kraljica-mati Marija, princesa Ileana, ministrski predsednik Mironescu, minister Raducanu in še mnogo odličnih oseb.

Novi romunski poslanik na našem dvoru gosp. Aleksander Guranescu.

Papež bo govoril v radiju

Rim, 6. febr. AA. Prihodnji četrtek bo o priliki posvetitve vatikanske radijske postaje imel papež v radiju govor vsemu svetu.

Trgovinska pogodba z Avstrijo in Madjarsko

Belgrad, 6. febr. Ž. V želji, da bi se čim boljše in čim prej mogli plasirati naši pridelki na avstrijskih in madjarskih tržiščih, so zastopniki našega kmetijstva zaprosili trgovinsko ministarstvo, da pospeši pogajanja za obnovo in sklenitev trgovinske pogodbe s tema dvema državama. Ta želja naših gospodarskih organizacij se bo upoštevala. Pogajanja za obnovitev trgovinskih pogodb se bodo v kratkem pričela. Našim konzulatom v Budimpešti in na Dunaju so dana potrebna navodila z enakimi cilji.

Izpred rimskega tribunala

Trst, 6. febr. Ž. Pred rimskim tribunalom za zaščito države je današnji proces trajal le par ur, na kar se je takoj izrekla razsodba. Glavnemu obtožencu Kolariću se je posrečilo pobegniti. Na 3 leta so obsojeli Berbo Silvester, Pečar Lazar, Stefe Franc, vsi trije iz Kopra, na 2 leti Belič Valerio. Karis Mario, oba iz Kopra, Penčina Jordan iz Trsta, na 1 leto Cavallieri Marcelo iz Trsta. Ostali so radi pomanjkanja dokazov oproščeni.

Dunajska vremenska napoved: Najbrže bo oblačno s padavinami, temperatura pod ničlo. Vremenska napoved ni sigurna.

Zagrebska vremenska napoved: Oblačno, sneg, zmeren miraz.

Novi Rockefellerjeve štipendije

Belgrad, 6. febr. AA. Na račun Rockefellerjeve fundacije se bo na inicijativno dr. Štamparja specializiralo nekaj zdravnikov, sociologov, agronomov, veterinarjev in podobnih strokovnjakov na Angliškem, Danskem, v Holandiji in Ameriških združenih državah. Dobivali bodo štipendijo 4 do 5 let, potem pa bodo delovali za izboljšanje poljedelskih, socialnih in zdravstvenih razmer na vasi in skušali to izboljšanje doseči s čim enostavnejšimi sredstvi. Gojenci se pošljejo na študij že letos.

Preprečen atentat na Mussolinija

Trije policijski uradniki ranjeni — Velika zarota proti fašističnemu režimu?

Rim, 6. februarja.

Te dni, pravi rimska policija, da je izvedela, da biva v Rimu zloglasni sardinjski anarhist Mihael Schirru, ki je odpotoval iz Amerike v Italijo že marca meseca lanskega leta.

Schirru, ki mu je uspelo, da je tako dolgo skrival svojo identiteto, je doma iz Sassarija, ima 23 let in se je v Ameriki, kamor se je bil izselil že pred mnogimi leti, naturaliziral. Tjakaj so mu sledili pozneje še mati, brat in sestra.

Marca meseca leta 1930. je Schirru dobil popolnoma v redu ameriški potni list za Evropo. Kje je ves ta čas povsod bival, še ni dognano. Italijanska policija ga je zasledila šele letos in pravi, da ga je zadnji čas zelo mrzlično iskala. Prišel mu je na sled karabinjerski maršal Ciani od policijskega komisariata rimske četrti Trevi in sicer v prenočišču Colonna v ulici Due Macelli, kjer je nekaj časa bival z ogrsko varijetno plesalko Ano Pisovski.

Schirru, tako poroča rimska policija, se je pojavil zadnjič v Rimu 15. januarja t. l., potem ko je prišel iz inozemstva, kjer je očitno v teku leta 1930. veliko potoval z nezanimiv in skrivnostnimi nameni in nalogi. Zdi se pa, da je med tem časom že večkrat bival v Italiji, in sicer v Rimu in v Napolju, ako ni bil tudi drugod. Dognalo se je, da se je 15. januarja javil najprej v »Albergo Royale« v ulici XX. Settembre. Ta hotel je jako fin in zahteva za sobo I. razreda 100 lir na dan. Schirru je brez vsega plačal in je sploh nastopal kot velik gospod. Bil je zelo distingvirano opravljen, postave atletične in jako negovane. Sumljivo je bilo to, da je imel samo en kovček, kar je čudno, če se pomisli, da je, kakor trdi policija, ki danes naenkrat vse ve, tako veliko po-

toval. Vsak večer je odhajal v večerni toaleti v elegantne bare, zlasti pa v »Dancing Imperial«, kjer se je tudi seznanil z omenjeno ogrsko plesalko, katero je zelo bogato obdaroval.

Nepojasnjeno je, kako je v tem hotelu mogel tri tedne bivati, ne da bi policija, ki ima vsa prenočišča v najstrožji evidenci, njegovo identiteto zasledila. Dobili so nevarnega moža šele 3. t. m., in sicer ga je zasledil že imenovani karabinjer Ciani, ki je preiskal vsa prenočišča treviskega okraja in v prenočišču v ulici Due Macelli našel zapisano njegovo ime. Nato je policijski komisar tega okraja, Feliciangeli, moža, ki se je bil podal v ta hotelček z imenovano plesalko, z njo vred povabil k sebi. Iz tega je razvidno, da je Schirru večkrat menjal svoja bivališča, da zabriše za seboj sledove.

Ko je Schirru s svojo prijateljico v spremstvu karabinjera dospel na komisariat Trevi, očitno še ni slutil nič hudega, meneč, da gre samo za ugotovitev njegovega potnega lista in podobna več ali manj sitna vprašanja, kakor jih ljubi policija. Naenkrat pa je mož, kojega duh je vedno na straži, na komisarjevi mizi zapazil neko uradno tiskovino, na kateri je bila prilepljena njegova fotografija. Iz tega je seveda takoj sklepal, da je stari znanec policije, ki ga je imela že izza Amerike v evidenci. Pozvan, naj se sleče, da bi ga preiskali, je bliskoma posegel v hladni žep pod hrbtom in izprožil iz avtomatičnega revolverja strel, ki je zadel karabinjera Tassija, kateri se je težko ranjen zgrudil. Navzoči funkcionarji so planili na anarhista, kateremu se je med tem posrečilo, da je ranil še karabinjera Ciania in vicekomisarja De Simoneja in nato še sebi pogнал kroglo v usta. Nato so vse štiri odpeljali z avtom v bližnjo bolnišnico sv. Jakoba.

Drugi funkcionarji so nato izvršili preiskavo v »Albergo Royale«, kjer je Schirru prvič prenočeval in se tudi ni še odglasil. Tu so v njegovem edinem kovčku našli dva eksaktno konstruirana peklenška stroja visoke eksplozivne sile in pa dva avtomatična revolverja marke »Walter«. Sumljivo je, da je policija našla samo 525 lir denarja, iz česar se da sklepati, da so moža sproti financirali drugi, ki morajo biti zapleteni v neko nevarno zaroto.

Od ranjenec so vsi le lahko ranjeni, le karabinjer Tassi je moral biti operiran in se nahaja v težkem stanju. Čudno je, da se Schirru ni huje poškodoval, ker se je ustrelil naravnost v usta. Toda krogle imajo, kakor znano, svoje kaprice in je projektil, s katerim se je hotel anarhist usmrtiti, napravil čuden krogotok, tako da bo Schirru kmalu okrevljal in celo more, čeprav s težavo, govoriti. Policija ga je takoj v bolnišnici izpraševala, toda atentator noče absolutno ničesar povedati. Ko okrevka, ga prepeljejo v zapore Regina Coeli, kjer so zaprti vsi nasprotniki fašističnega režima.

V Rimu se splošno trdi, da Schirru ni noben anarhist, ampak da je član široko zasnovane zarote, ki je hotela spraviti s sveta šefa vlade Mussolinija. Policija seveda mrzlično išče zarotnikov, jih pa do sedaj še ni izsledila. Atentat je seveda vzbudil ogromno senzacijo in tudi do skrajnosti vznemiril varnostne oblasti in pa režim, ki vidi, da je obdan od samih sovražnikov.

Umevno je, da se zlasti ono časopisje, ki je režimu najbližje, s tem slučajem veliko bavi, tem bolj, ker je zakrit v veliko tajnost in kaže na to, da se znajo sovražniki fašizma dobro skrivati. Zaenkrat ve policija samo to, da ogrska plesalka v komplot ni zapletena.

Lepi Pixavon-lasje

je jedno raskošje, katero si vsaki može privoščiti

Pixavon-Shampooon

podeluje vašim lasjema mehko polnost in novi sijaj.

Jedan svežanj zadostuje za 2 pranja in stane samo Din. 3'50

Pixavon-Shampooon ne vsebuje sode. Udol Kompanija d. d., Beograd

„Hazardisti pod marelo“

Kako je bilo na sejmju Rajhenburgu

Rajhenburg, 5. februarja.

Dne 29. januarja se je vršil tu pri nas običajni letni živinski in kramarski sejem. Kmetje so prignali le po največ težko živino na prodaj mesarjem in pa za izvoz. Inozemskih kupcev ni bilo skoraj nič; prodalo se je jako malo. Zalostno so kmetje gonili svojo živino v skrbah, kako bodo nabavili raznovrstne potrebščine in poravnali davke. Edino živina je še njihova nada, saj od drugod itak ne morejo dobiti denarja.

Kramarji so zastoj čakali pri svojih stojnicah in vabili kupca, ponujajoč svojo robo; pa kljub temu, da je kmečko ljudstvo potrebno raznih oblačil in obutve, si ne more nabaviti najpotrebnejših stvari.

Pojavljajo se pa žal po takih sejmih razne pijavke, tako zvani »hazardisti pod marelo«, igralci za denar, ki včasih spijejo ljudstvo zadnjo kapljo krvi. Kmečko ljudstvo trpi na tem, si ne upa in ne zna pomagati proti temu zlu.

So to neko hrvaško narečje govoreči ljudje, invalidi, ki so jim oblastva dala dovoljenje za prodajo raznovrstnih stvari, kakor na pr. razne ničvredne iznajdbe, razna rezila za rezanje stekla, milo za čiščenje madežev ter razne pripomočke za brušenje britev itd. Dostikrat nima tak prodajalec tega blaga niti za 50 Din. Če bi vse prodal, še za stroške nima, ki jih ima za potovanje s sejma na sejem. Pa njihov namen ni prodajati take stvari. Ti ljudje so iznajdljivi in si znajo pomagati na drug način, priti na lahek način do denarja: prigrabijo in izvajajo ga od nevednega ljudstva. Postavijo si svoje stojnice in ponujajo svojo robo; ko pa vidijo, da nikjer v bližini ni orožnika, odgrnejo prt na mizi, kjer imajo pritrjen kos lepenske, vzamejo iz žepa tri ženske naprtnike, pod enega da možakar nekako kroglico, potem pa začne vabiti ljudi, naj stavijo po 50 do 100 Din na naprtnik, pod katerim naj bi bila kroglica. Če pa nihče noče nasesti tem njihovim zankam, se pojavi pri stojnici njegov kompanjon in on stavi ter parkrat dobi. Ljudstvo, ne vedoč, da so to kompanjoni, dobi veselje in pohlep ter stavi. Če vidi, da okrog stoječi ljudje še vedno nimajo poguma staviti, se pojavi zopet drug zaupnik (katerih je včasih po osem) ter stavi po par sto dinarjev, nakar seveda zopet dobi. Gledalci zopet dobijo veselje in stavijo; seveda pa gladko zgube. Tako včasih tak njegov kompanjon stavi in parkrat zgubi, stavi še enkrat za vse nazaj in še za nekaj sto dinarjev, dobi in odide. Ali pa čaka in prigrabja gledalca, da stavi skupaj. Razume se seveda, da si po sejmu taki ljudje dobiček razdelijo. Na tak način izvajajo od ljudstva ogromne vsote.

Tako sem videl na pr. kmečko dekle, ki je prišlo na sejem, da si kupi za svoje prihranke čevlje. Vidi igro, dobi veselje in stavi 50 Din ter jih seveda izgubi; potem jo igralci pregovore, da stavi

skoro enim iz družbe igralcev, vsak po sto dinarjev. Vupanju, da dobi izgubljenih 50 Din nazaj, se uda prigravarjanju. Seveda izgubi oba. To revno dekle je odšlo plakajoč skoraj brez krajcarja in brez novih čevljev domov.

Pride zopet kmet, ki stavi trikrat po 100 Din in vse izgubi. In zopet tretji, ki je bil namenjen z denarjem na pošto plačat okrog 450 Din davka. Premotijo ga igralci; stavi, izgubi in zopet stavi in izgubi toliko časa, da pusti ves denar pri igralcih. S kislim obrazom pripoveduje, da sedaj ne bo mogel plačati davka ter prosi soseda, naj nikar ne pove doma, da ne bi izvedela njegova žena, sicer bi bil ožen v strel.

Pride zopet deček, ki ga je mati poslala s 40 Din, da bi kupil v trgovini masti. Fant vidi vabečo igro, stavi brez premisleka ter izgubi vseh 40 Din. Deček začne plakati in prositi igralce, naj mu denar vrnejo, pa ves jok mu nič ne pomaga; kruti igralci se neusmiljeno. Zalosten odide proti domu, boječ se kazni, ki ga čaka doma.

Tako bi navedel lahko mnogo teh slučajev, saj sem opazil, da so v dobri pol uri priigrali ti ljudje 800 Din. Pomislite, da taki igralci odnesejo lahko iz vsakega sejma do 4000 Din. Letno lahko obidejo najmanj 250 sejmov, saj gredo s sejma na sejem. Te vsote, ki je ljudstvu takorekoč uropana iz žepa, se nabere lahko na milijon dinarjev letno.

V blagor ljudstva bi bilo potrebno, da bi kr. bunska uprava nastopila proti takemu ropanju knetskega denarja. Naj bi se vsakokrat, ko se razglašajo sejni pred cerkvijo, opozorilo ljudstvo na to nevarnost. Ljudstvo pa naj vsak tak slučaj prijavi najbližjemu orožniku. Opazovalec.

Požar v Moravčah

Moravče, 5. febr.

Danes popoldne je nenadoma izbruhnil ogenj v hiši posestnika Kosa, vulgo Slosarja v Straži pri Moravčah. Vsa vas je bila prestrašena, saj ni niti eno leto in pol, kar je bil v vasi hud požar.

Gospodarja ni bilo doma, šel je k zdravniku v Lukovico po zdravlila za svojega bolnega otroka. Gospodinja pa je pekla kruh. Najbrže so se vnele saje, ogenj pa je v naglici objel vso slamnato streho. Kar je imel gospodar pod streho — obleko, žito, — nič niso mogli rešiti. Otroke in gospodinjso so s težavo spravili na varno k sosedu.

Zares hitro so prihiteli tudi gasilci iz Moravč z obema brigadama. Požrtvovalno so delali in zaslužijo vso pohvalo. V neposredni bližini goreče hiše, le par metrov oddaljeno, je še troje gospodarskih poslopij s slamnato streho in ena hiša. Toda naši vrli gasilci so obvarovali, da se ni nikjer vžgalo. Seveda je bila sreča, da ni bilo vetra, sicer bi bilo še več nesrečnih gospodarjev.

Kolesarji po snegu

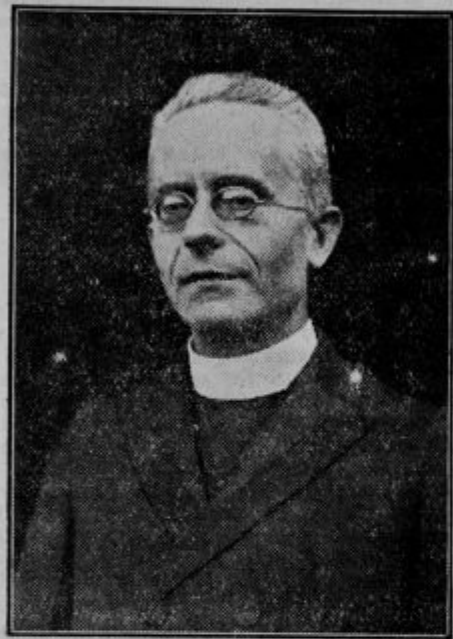
Izum dveh preserskih fantov.

Preserje.

Slika nam kaže lesen zimski bicikel. Seveda se z njim ne da voziti po ravninah, ker nima pogona, pač pa gre izvrstno po strminah (ne preveč naklonjenih) navzdol.

Sneg mora biti nizek ali pa zmružen, da drži na vrhu. Najboljša je pa za ta »bicikel« gladka, zmružena (led je nevaren) cesta. Tu je hitrost večja kot pri sankah. Je jako zabavno. Izmisli la in naredila sta si to že lansko zimo Slavko in Rajko Grmišič iz Preserje.

Gosp. Ivan Rejec,

župnik pri Sv. Križu na Vipavskem, odlični katoliški ideolog, ki je bil pred kratkim aretiran.

Kam z brezposelnimi rudarji

Izseljenski komisariat v Zagrebu je naslovil na ministrstvo socialne politike in narodnega zdravlja, odseku za izseljevanje in doseljevanje sledečo vlogo:

Čast mi je javiti ministrstvu, da so rudarske strokovne organizacije v Trbovljah ministrstvo in pristojno banovino zaprosile, da se reduciranim 600 rudarjem najde zaposlitev v inozemstvu.

Izseljenski komisariat se je obrnil na Francosko Generalno društvo za imigracijo o možnosti zaposlitve 600 naših rudarjev v Franciji, ker druge države bi za enkrat ne prišle v poštev in ki imajo same brezposelne rudarje. A je na žalost prejel informacije, da je to nemogoče. Francija potrebuje v letu 1931 samo sezonskih delavcev za obdelovanje sladkorne pese in delavcev za izdelovanje opeke, skupno 4000. Izseliti se morejo le s privoljenjem francoskega generalnega društva za imigracijo.

Iz gori navedenega razloga je nevarno pošiljati organizacijam rudarje v Francijo, Belgijo, Luksemburško, Holandijo in Nemčijo, ker vse te države ne sprejemajo rudarjev. O tem se obveščajo vse strokovne rudarske organizacije in društva za imigracijo.

Nadalje se naš izseljenski poslanik v Düsseldorfu obrača s prošnjo, da se najde našim bivačim državljanom delo v domovini, ker v Nemčiji je zavladala brezposelnost in so domačini začeli močno gibanje proti tujim delavcem.

Družina 9 ljudi obupno strada

Dev. Marija v Polju, 5. februarja.

Mnogo govore in pišejo o bedi in brezposelnosti, ki tare danes predvsem delavske sloje. Pravo revščino pa je treba pogledati v sobi večelanske brezposelne družine, da še le prav vemo, kaj je revščina. Mala je podpora, ki jo danes dobi brezposeln delavec. Če je korajžen, potka še na kako dobrodelno društvo in moleduje za podporo. A taki so ponajveč v mestih. Koliko pa je bede v družinah, ki se sramujejo prosjačiti! Taka vsega usmiljenja in podpore vredna je brezposelna devetčlanska družina pri Dev. Mariji v Polju.

Ta družina je imela 17 vseh otrok. Ni čuda, da je tudi mati opešala in boleha pri tej revščini, ki vlada v tej družini.

Oče je od jeseni, ko je bila dozidana šola, brezposeln, ter je po dvamesečni težki bolezni zelo okrepčala potreben. Nesreča je še ta, da oče radi neke zamotane zadeve pri OUZD ne prejema podpore. V tej bedi se je obrnil seveda tudi na občino, a kaj bo s sto dinarji za devet oseb in ves mesec! Le veren človek ne obupa v takem položaju.

Mož prosi usmiljena srca, da mu dajo zaslužka. Žena bi tudi prevzela kako šivanje na dom. Morda bi se dobila blaga duša, ki bi skrbela za enega izmed številnih otrok.

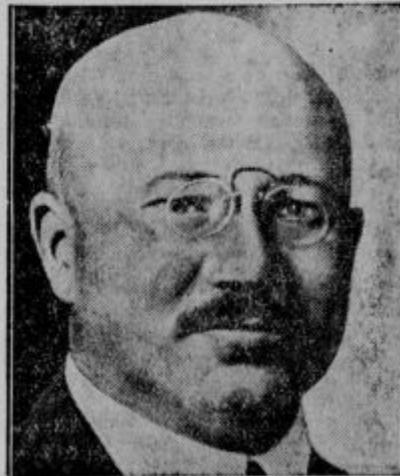
Hvaležno sprejme darilo v živilih ali denarju po občini Devica Marija v Polju. Otirai bratovske solze, sirotam olajšuj gorjet

Smrtni strel na „gostivanju“

Ormož, dne 5. febr. 1931.

Komaj se je nekoliko poleglo razburjenje zaradi napada na Sovičevo, že se je zgodil zločin, ki je zahteval za žrtev zakonskega moža v najlepših letih. Včeraj sta bila tu poročena vzorna mladenič in dekle Ročkar Martin in Kuster Marija iz Loperčic. Kokor skoro povsod, so prišli tudi na to gostijo nepovabljeni gostje. Pustni čas je vzbudil mladostne spomine tudi v treh zakonskih možeh, da so se preoblekli v maskaro in prišli na gostijo pit, plesat in popevat. Med temi je bil tudi 36 letni Sulec Matija, najemnik v Loperčicah. Bil je izvrsten pevec, spreten plesalec in je znal vso družbo prijetno, a dostojno zabavati. Toda do »gostivanja« hiše so se priplazili tudi neki drugi »pomalaj« ali prežarji. Eden izmed njih, znan mlad in vročkrven pretepač, je začel izzivati in groziti Suleku, da ga bo ustrelil, če ne gre spat. Kaj, mlado neizkušeno fantje goni spat zakonskega moža, ki je poleg gorja svetovne vojske še marsikaj drugega na svetu izkusil? Kri je bila razburjena, zločin splošč. Ko je Sulek stopil iz hiše, je iz daljave kakih deset metrov fant pomeril nanj z vojaško karabinko, oddal par streliv, katerih eden je S. spredaj zadel, da je šla krogla skozi telo in povzročila izkrvavitev. Dobri ljudje, posebno ženske, so se za ranjenca kljub splošni zmedbi takoj zavzeli, ga odnesli v sosedno Cerničevo hišo. To se je zgodilo okrog ene ponoči. Sulek je ohranil zavest do zadnjega diha in v velikih bolečinah klical in prosil, naj hitro pride duhovnik. V zjutranjih mrzlih urah je mašnik hitel z Najsvetejšim, toda našel je v Cerničevi hiši ranjenca že mrtvega.

Pretresljivo je bilo gledati ob mrtvem moževem truplu v tuji hiši ženo Marijo, ki je šele pozno izvedela za nesrečo in komaj pred nekaj dnevi porodila četrtega otroka. Kdo bi le kaj slutil, da bo Matija Sulek, tako zdrav in krepak in postaven, počival na humskem pokopališču poleg stare Terezije Vajda in mlade Alojzije Medik, pri katerem pogrebu, ki se je istočasno vršil komaj pred 14 dnevi, je še tako krepko pomagal peti nagrobno pesem? O, še je dosti, veliko preveč divjačine po naših selih in vaseh. In zdi se, da vedno več...

Estoniski ministrski predsednik Strandmann, ki je te dni z vsem svojim kabinetom odstopil.

Odkrita stara opekarna

Laško, 6. febr.

Posestnik Jožef Skorja, po domače Bence, v Podhumu št. 29 občina Marija Gradec, je podrl star oreh, ki je imel v premeru 50 cm. Panj od oreha pa mu je bil na poti, zato je šel v četrtak popoldan panj izkopavati s koreninami. Ko so prišli že bolj globoko do korenin, se kar naenkrat prikaže ena luknja. Ko so si jo bolj globoko ogledali, so videli, kako lepo je zložena opeka in lepo urejena peč iz opeke.

Pričeli so izkopavati opeko. Sedaj jo vozi domov. Nekaj jo je še precej dobro ohranjene. Orehov panj še ni izkopen. Pod njim je še vse polno zložene opeke. Vse kaže, da je bila tukaj prej opekarna ko ta oreh. Starost te opekarne bi se moglo ceniti na več ko 100 let. Ta opekarna je bila gotovo tukaj v obratu v starih časih, ko so še kopali premost, seveda kar na vrtu. Sledi so še sedaj na tem mestu ostale. Pisee teh vrst je bil na licu mesta, ter si ogledal vrednost opeke in sestav opekarne. Vidi se, da je bil takratni narod tukaj delaven in natančen. Koliko opeke bodo tukaj našli in ali še kaj drugega mogoče, bomo videli.

Nova Zelandija - dežela potresov

Poroča „Slovenčev“ sotrudnik, ki je več let bival na Novi Zelandiji

Ljubljana, 6. februarja.

Nova Zelandija je vulkanična zemlja. Posebno to velja glede Severnega otoka, ki je poln ugaslih ali napol ugaslih ognjenikov, gejzirjev in s temi v zvezi stoječih razgibavajočih naravnih sil. Na tem otoku se nahaja najvažnejše trgovsko mesto Auckland (Oakland je pa v Kaliforniji, nasproti San Franciscu). V jugovzhodni smeri od Aucklanda ob morskem obrežju se nahaja mesto Napier (izg. Nejpier), središče zadnjega potresa. Iz Aucklanda

Nevarnejši potresi kot je bil zadnji, se pojavljajo le bolj pogosto. Čudno pa je, da so zadnjih par let postali pogostejši. Človek bi skoraj mislil, da se začenja pogrezati še tisti preostanek bivšega tihomorskega kontinenta, ki sedaj še gleda iz vode. Tihomorski otoki, vsaj manjši, niso namreč nič drugega ko gorski vrhovi bivše celine, ki se je pogreznila v morje. Vtis, ki sem ga imel, ko sem se peljal proti otoku Tahiti, je bil popolnoma sličen kot če bi kakoga meglenega dne plaval vrhu megle po Sorškem polju: vidiš samo vrhove Grin-

poročilo, da so morali mesto Napier docela evakuirati. Toda poročila glede smrtnih žrtev so gotovo pretirana, dasi bo brez dvoma število ponesrečen- cev zelo veliko.

Moja žena je v tem mestu imela poročeno se- stro, ki pa se je k sreči pred par leti preselila v glavno mesto Wellington; stanovala je pa baš v bližini nesrečnega Bluff Hills, hriba, ki se je sedaj menda pogreznil v morje. Ker se je sama večkrat mudila v tem mestu, sva v zbirki razglednic dobila tudi sliko tega mesta, ki jo prinašamo. Je to tipič- no kolonialno mesto, obstoječe večinoma iz lesenih hiš z zeleno pobarvanimi pločevinastimi strehami. Katoličani imajo tu svojo cerkev ter lastne ljudske šole za moško in žensko dečo, poleg tega pa tudi srednjo šolo (college) in kolikor morem razbrati iz brezjavnih poročil, se je ravno ta zgradba morala porušiti ter je pokopala pod seboj dva duhovnika in več gojencev. Porušena je glasom teh poročil tudi anglikanska katedrala. Masonic Hotel, ki je tudi postal žrtev potresa, se na sliki ne vidi, ker leži še naprej na levi strani. Spredaj na sliki ob morju se vije cesta, tako zvana »Marine Parade«, ki je tudi menda veliko trpela ter so baje vse hiše ob njej porušene. Obrežje samo se je na tem kraju toliko dvignilo iz morja, da manjše ladje in čolni, ki so prihajali v to notranje pristanišče, sploh ne mo- rejo več pristati na prejšnjem mestu.

Kraja Hastings in Taradale, ki jih tudi ome- njajo brezjavna poročila, sta manjši mesti v bližini Napiera.

Vulkana Ruapehu (9107 angl. čevljev) in Mt. Ngauruhoe (7480 angl. čevljev) se nahajata nekaj čez 100 km na zapadu od mesta Napier, približno v sredini Severnega otoka. Proti severu oddal- je več skupina manjših ognjenikov proti svetovno- imenemu kraju Rotorua, kje se nahajajo gejzirji, o katerih sem že pred par leti pisal v »Mentorju«. Središče vulkanske akcije bi torej bilo okrog kraja Rotorua, zato največje mesto Auckland, ki leži do- sti daleč na severu, ne bi bilo zaenkrat prav nič ogroženo.

Naši jugoslovanski izseljenci se nahajajo veči- noma okrog Aucklanda ter bi se kvečemu kak po- sameznik mogel nahajati v ogroženem ozemlju, ra- zen če niso delali v tamošnji okolici v zadnjem času. Kakih novih cest in mostov, koder so naši ljudje pogosto zaposleni.

Pristavljamo še, da je sedaj na južni polobli poletje in je januar, oziroma začetek februarja ne- kako najbolj vroči del leta. Zato je še sreča, da ljudje tudi lahko prenočujejo na prostem, kajti v mrzlem letnem času bi bila nevarnost prehlajenja velika.

France Miklavčič

Prečastitim gg. duhovnikom nudi 10 % po- pista pri nakupu zimskih sukenj, površnikov, hubertus plaščev in pelerin tvrdka

Fran Lukič, Ljubljana

Največja izbira in najnižje cene

Pogled na mesto Napier.

traja vožnja po morju z majhnimi obrežnimi parniki cela dva dni (372 milj), z železnico se pa pride tjakaj v enem dnevu. Mesto samo šteje kakih 20.000 prebivalcev ter je glavno mesto province Hawke's Bay (Kraguljev zaliv), ki je glasovita zaradi svoje ko- njereje, posebno pa ovčjereje. Kako izvrstna je ta volna, čitatelj lahko razvidi iz tega, da nosim že deset let iz nje narejeno zimsko spodnjo obleko. Ampak je srečni in bogati ovčjereji iz teh krajev tudi ne prodajo za vsako ceno. Tako mi je lanske jeseni pripovedovala sestra nekega takega velepo- šestnika, ki je iz Londona preko Oberammergaua prišla celo v Ljubljano, da njen brat že par let ni hotel prodati pridelane volne, ker se mu je cena zdela prenizka. Seveda je danes, ko avstralski, ozi- roma novozelandski funt stoji čez 30 odločkov pod pariteto Londona, le še vprašanje časa, kdaj bodo celo taki bogati farmerji radi prodajali za vsako ceno.

Potresi so v Novi Zelandiji nekaj čisto navad- nega in ljudje so nanje tako navajeni kot smo na primer v Ljubljani na meglo. Ko sem pred približ- no dvajsetimi leti zašel v to daljno angleško kolo- nijo ali »dominijo« kot se formalno imenuje, so me izpočetka ljudje strašili, da bom nekega dne lepo zaspal in drugo jutro bodo morda moje kosti po- tegnili iz kakih potresnih razvalin. Seveda sem se tem grožnjam le smejal — imel sem namreč takrat že dobre živce — kajti potresi, ki smo jih imeli od časa do časa, so bili bolj lahke narave in ljudje so nanje tudi pripravljeni. Stanujejo namreč sko- raj izključno v lesenih hišah, le v trgovskem delu mesta (city) so večje in važnejše trgovske in javne zgradbe iz kamena ali opeke. Če pravim lesene, si- ne smemo predstavljati debelih plohov in tramov, iz katerih so narejene stare lesene hiše pri nas po deželi, ampak stene so sestavljene iz primeroma drobnejših desk, tako da bi se taka hiša v gotovem zmislu nekako dala primerjati povečani škafliji za žveplenke. V taki hiši torej ni nobene nevarnosti za življenje tudi če bi se podrla. Nevarna bi mogla kvečjemu postati streha, ki je iz železne pločevine, toda tudi pod njo bi bilo še zraka za silo. In res sedaj v poročilih čitamo, da so se porušile le zi- dane zgradbe, dočim se lesenim hišam in stavbam ni primerilo ničesar. Pač pa postane nevarnost ve- lika v slučaju požara. Vsaka lesena hiša mora imeti zidano in s pločevino primerno zavarovano ognji- šče in ravno tako zavarovan dimnik skozi streho, tako da so v normalnih časih požari prav redki. Zdaj je pa radi potresne katastrofe ogenj moral priti do petrolejskih tankov in tako je leseni del mesta popolnoma pogorel, dočim se je zidani po- rušil.

točev, dočim je ravnina popolnoma zakrita z belo megleno odejo. Seveda pa so to danes le več ali manj lokalne katastrofe. Tako je leta 1929 nevaren potres napravil mnogo škode na zapadnem obrežju Južnega otoka Nove Zelandije, sedaj si je pa za spremembo izbral vzhodni del Severnega otoka. Iz ilustriranih tednikov, ki sem jih dobil iz teh kra- jev ob zadnji priliki, si je bilo mogoče usvariti precej dobro sliko razdejanja. Potres sam na sebi povzroči le strah, bolj nevarne so vulkanične sile, ki ga spremljajo in ki rušijo, raztravajo, podirajo. Po cestah se naenkrat pokažejo velike in nevarne razpoke, mostovi se rušijo ali sesedajo, tračnice na železnici so naenkrat vse zvite in polomljene, skale in celi hribi se v obliki plazov usipajo v dolino, zgrmijo v morje, zajetujejo reke in zasipajo ceste, tako da postanejo komunikacijska sredstva v bli- žini neuporabna.

Lahko si ob takih razmerah predstavljamo pa- niko prebivalstva, posebno če odgovarja dejstvu

Pogled na mesto Hastings na Novi Zelandiji, katero je potres popolnoma porušil.

Kulturni obzornik

Albert Thibaudet: Physiologie de la critique

(Editions de la Nouvelle Revue Critique.)

Ni dvoma, da vrši kritika v življenju eno naj- pomembnejših funkcij — zato in ne iz drugih raz- logov je ohranila kritika tudi v posebnih manifesta- cijah življenja, tako v umetnosti in v filozofiji, svoje važno in pomembno mesto. Vse prej kot na umet- niški produkciji moremo zasledovati razvoj um- skega in duhovnega ustvarjanja človeka na razvoju, oziroma v ogledalu kritike. A škoda je le, da bolj- pe poznamo zgodovino slovestva, zgodovino upodablja- joče umetnosti, muzike in gledališča, nego zgo- dovinu kritike, ki bi nam vse koristnejše služila pri spoznavanju duhovnih vrednot človeškega ustvar- janja.

Po smrti Maurrasovega učenca Pierrea Las- serrea, ki je bil poslednji kritik v tradicionalnem smislu, je ostal Francozom Albert Thibau- det, znameniti posrednik med tradicijo in novimi principi kritike, kakor jih uveljavljajo mlajši, med njimi najbolj izrazito Ramon Fernandez. Thibau- detovo načelo kritike je, ne vsiljevati discipline lastnega sistema dejansko nastopajoči tvorbi, mar- več obratno, iz bistva tvorbe same iskati načel in sistemov.

Ker pa kritik brez merila ne more biti, ako sploh hoče meriti in soditi, si je prilastil in po svoje izoblikoval Thibaudet Bergsonovo filozofijo, ki mu služi kot temelj za tolmačenje pojavov življenja — kar je nekaj drugega kot tolmačenje pojavov člo- veškega duhovnega ustvarjanja — a nedvomno za- radi harmonije gledanja in sodbe kritične lastne osebnosti nujno potrebna. Kar dela Thibaudetovo kritiko tako homogeno z ustvarjanjem samim, zlasti ako upoštevamo, da kritikuje Thi-

baudet skoraj izključno dela iz francoškega slo- vstva, je njegov bergsonizem, ki je hkrati filozofsko načelo velike večine francoskih pisateljev sedanjega časa. Zato ne more in tudi ni prodrli Thibaudet z isto nezmotljivostjo in gotovostjo v drugo poloto francoskega slovestva, kateri bi dejali da temelji na Bergsonu nasprotnem, dasi od njega občutno in- spiriranem filozofskem nazoru J. Maritaina, to se pravi optimističnega katolicizma.

A ni moj namen razpravljati o teh stvarih, marveč hočem opozoriti in v kolikor toliko pravilni okvir postaviti najnovejšo knjigo kritika Alberta Thibaudeta »Physiologie de la Critique«, ki je nedavno izšla v založbi Nouvelle Revue Cri- tique. Delo je edinstveno v svoji zasnovi in izpe- željavi. Fiziologija kritike je baš tisto, česar si tako želimo v smislu uvodoma omenjene koristnosti kri- tike za spoznavanje duhovnih vrednot človeškega ustvarjanja. Kljub jasno dokumentiranemu stališču avtorja, ki gotovo ni tako, da bi mogli iz temelja brezpogojno priznati njegova načela, je vendar njegovo podjetje vse hvale in priznanja vredno, za- kaj potrudil se je prikazati razne poti kritike, od izvora do današnjega dne, podati njih definicijo ne da bi jih izmislil. Svojo lastno osebo in osebnost je skušal kolikor mogoče potisniti v ozadje ter tolma- čiti svojo snov iz snovi same. Zlasti so zanimiva po- glavlja o mojstrih in o kritiki kot ustvarjanju, o sodbah in o okusu.

Ogromno je Thibaudetovo znanje. Svojo snov obvlada kakor malo kateri avtor — in ako pomi- slimo, da je baš njegova snov skoraj docela neob- delana in malo dognana, moramo tem bolj občudo- vati njegovo delo. Kar tiče njegovega toplega in prijetnega načina pisanja pa je vsaka hvala odveč; kdor je prečital eno samo njegovo kritiko, se je o tem že sam do dobra uveril.

s. š.

St. Premrl: 65 orgelskih iger v različnih to- novskih načinih za uporabo pri bogoslužju. 1930. Založila Jugoslov. knjigarna. Cena 36 Din. — To

je že tretja zbirka Premrlovih orgelskih skladb. Ko izda kak skladatelj nov opus, tedaj kritika na- vije staro pesem o njegovi poglobitvi, napredku, o novih harmoničnih in modalitornih sredstvih itd. Vse to je postalo že skoraj obrabljena fraza, kar tako na papir vržena. Ko pa pregledujem Pre- mrlove tri zbirke orgelskih skladb, moram po pra- vici reči, da se je povzpel Premrl v ravno kar iziši zbirki visoko nad prvi dve izdaji svojih orgelskih del. Značilen za prvo zbirko (1912) je gladko te- koč slog, skoraj neka šolska uglajenost; sicer pa zbirka visoko nadkričuje tovrstna tuja dela. Dru- ga zbirka (1924) nosi pečat Premrlove osebnosti; kromatičen moment je močno poudarjen. Nepri- merno dalje gre pričujoča zbirka, po izdaji komaj šest let mlajša od druge. Raba nenavadnih taktov, pogosto menjavanje islih, večkrat celo v začetku zabrisana tonalita, česar v drugi zbirki ni opa- ziti, brezdominantno kadenciranje; vse to kaže, da Premrlov razvoj najbrž še ni končan. Pa kljub te- mu so te skladbe tako cerkvene, da ne ranijo naj- občutljivejših ušes. Izbira je velika; poleg običaj- nih osemtaktih kadenc nudi zbirka daljše razple- tene medigre, od mehokobarvanih meditacij do mogočnih preludijev; ljubke so tri Pastorele. Zbir- ka bo našim organistom dobrodošla in jim bo več kot nadomestila nemško literaturo, ki velikokrat ni drugega kot navaden šund. Sicer zahteva mar- sikatera teh iger še nekoliko več spretnosti pri orglah, velika večina je pa brez nadaljnega iz- vedljiva. Pri pregledovanju sem opazil nekatere pomanjkljivosti, ki pa kolikaj izvežbanega orga- nista ne bodo motile. Umetnost bi se mi zdelo pri nekaterih igrarh označiti, ali igram bas s pedalom ali manualom; srednji del Pastorele št. 16 je goto- vo mišljen manualno; št. 22, 26 itd. najbrž cela. Pastorela št. 16 in najbrž še katera druga igra bo bolj učinkovala na dveh ločenih manualih, ako jih seveda orgle imajo. Morda je to samo tiskovna pogrška. Sicer je pa tisk, delo Jugoslov. tiskarne, jasn, brez kakih večjih napak. Zbirko, ki jo krasi skladateljeva slika, morem vsem organistom toplo priporočati.

M. Tome.

Predsednik republike Honduras dr. Colindres, na katerega je bil izvršen bombni atentat. Predsed- nik se je udeležil otvoritve neke nove ceste, ne- nadoma je padla bomba, ki je ubila pet oseb, 17 pa težko ranila. Predsednik je ostal nepoškodovan.

TVRDKA M. OGRIZEK
izgovila »glavni« modnih pletenin in ročnih del v Kranju, Sava o predse tje 21. je otvora v oc- loju hotela »Stara Pota« v Kranju
podružnico
katera se cenjenemu o članstvu za nadaljnjo naklo- nje ost priporoča.

Kranj

Pregled motornih vozil. Lastniki motorjev, tovornih in osebnih avtomobilov se opozarjajo, da se bo vršil letošnji pregled motornih vozil in plombaranje njihovih evidenčnih tablic 21. febr. 1931 ob 9 v Kranju pred Narodnim domom. Ta- krat mora vsako vozilo že imeti evidenčno tablico, pritrjeno na predpisanim mestu in preluknjano za plombaranje. Stare evidenčne tablice se morajo dne 21. febr. 1931 oddati komisiji.

Se enkrat in zadnjič o poldnevem pouku. Iz krogov staršev, ki se zelo zanimajo za rešitvi vprašanja o celodnevem ali poldnevem pouku v nadi, da bo ustreženo želji po poldnevem pouku, smo zvedeli, da zadevna vloga, oddana jeseni na merodajnem mestu, še danes ni rešena. Baje so tudi trgovci zaprosili, naj se pouk v gremialni šoli vrši v četrtek popoldne, ker dopoldan rabijo učence in učenke v trgovini. Prepričajoč vso od- govornost za avtentičnost izjav prizadelel staršem, končujemo v naši rubriki razpravljanje o tem vprašanju.

Skofja Loka

Gostovanje. V nedeljo, dne 8. februarja go- stuje v Društvenem domu »Ljudski oder iz Kranja z Zupančičevo dramo »Veronika Deseniška«. Pri- četek je točno ob 8. uri zvečer. Vstopnice se dobe v predprodaji v trgovini V. Debeljak.

Kulturni film. V torek, dne 10. febr. popoldne ob 5 uri se predvaja v Društvenem domu film »Raj Evrope«. Ker je film zelo poudčen in se odlikuje prekrasnimi naravnimi posnetki iz Švice, vabimo stariše, da privedejo svoje otroke. Vstopni- nina k popoldanski predstavi je 1 Din za osebo. Zvečer ob 8 se predvaja isti film za odrasle. Vstopnina 4 Din.

Hišne številke. Te dni so dospele na občino naročene hišne številke, katere mora vsak hišni posestnik kupiti. Vsaka stane 30 Din in jih bodo v doglednem času od občine najeti delavci pri- trdili na hiše. S tem v zvezi so tudi nova imena trgov in ulic, ki so takole preurejena: Sedanji Glavni trg se bo imenoval Mestni trg. Naziv za spodnji trg ostane. Okoli župne cerkve bo sv. Ja- koba trg. Od Mestnega trga pa do kapucinskega mostu bo Nunska ulica. Kapucinsko predmestje ostane. Nekdanji studenec se je prekrstil v Fužin- sko predmestje. Zgornji Karlovec se bo odsedaj imenoval Poljanska cesta, dočim bo Spodnji Kar- lovec samo Karlovec. Takozvana Trata se bo ime- novala Grajska pot. Ta nova imena ulic so bila v Luki potrebna, saj se sedaj tujec ni vedel kam obrniti.

Tržič

V nedeljo 1. febr. nam je v tukajšnji šoli pre- daval gosp. okrajni gozdar Robert Gremstein o gozdarstvu. Podal je precej praktičnih nasvetov. Predavanja se je udeležilo kakih 50 posestnikov. Opozarjamo ob tej priliki na 15. dnevni sadjarski tečaj, ki se ima vršiti od 15.—30. febr. Tečaj bo vodil g. šolski upravitelj Bizjan. — V premogo- kopu, je bilo začasno odpuščenih 55 delavcev. Za- enkrat so odpuščeni tisti delavci, ki imajo kaj zemlje, če pa delj časa ne bo izvoza, preti odpus- tudi drugim delavcem.

Gorje

Delovanje podružnice SPD Gorje pri Bledu. Pred par leti smo bili Gorjani še člani podr. SPD v Radovljici. 26. maja 1929 smo si pa Gorjanci ustanovili svojo podružnico, zavedajoč se, da brez nje ne bomo dosegli tega, kar bi radi. Tujci-leto- viščarji z Bleda so se zanimali za naš kot, posebno za pokloško luknjo, katere je bila pred vojno sve- toveno znana, a hudournik leta 1919 je pot tako poškodoval, da ni bila dostopna pot do nje. Zani- manja za popravo ni bilo, zato je takoj prvo leto podružnica popravila to pot, drugo leto, t. j. pre- teklo, je pa podružnica napravila galerije »Kralje- viča Andreja« in podaljšek poti do Mrzlega stu- denca. Letos pa namerava podružnica preskrbeti planinsko zavežišče na Mrzlem studencu, da se uresniči želja prijateljev naših planin. Dne 8. fe- bruarja pa ima podružnica svoj II. redni občni zbor ob 3 popoldne v Zgornjih Gorjah. — Zave- damo se Gorjanci, da s povzdigo tujškega prometa imamo svoj trud stotero poplačan.

Litija

Živinski sejm se je vršil pretekli ponedeljek v Litiji. Kmetje so prignali nad 300 glav živine. Kupčija pa je bila bolj slaba, ker so kupci — po- večini ljubljanski mesarji, živino zelo slabo pla- čevali. Najbolj volji so se prodali po 8.25 Din, medtem ko se je cena druge živine gibala od 6 do 7 Din za kg žive teže.

Prva seja novega okr. cestnega odbora je bila v torek 3. februarja t. l. ob 10 dopoldne v litijski občinski pisarni. Želimo novemu odboru, da kakor oba dosedanja stara odbora v Litiji in v Višnji gori, nadaljuje započeto delo na izboljše- vanju naših banovinskih cest.

Sredstev za čiščenje je mnogo,

zanesljivo, blago, normalno izpraznjenje pa omo- gočijo le Artin-dražice. Dobivajo se v vseh lekar- nah. Vsečina škatle 8 Din, zadošča za 4—6 krat.

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par ali prostor drobne vrstice 150 Din. Najmanjši znesek 5 Din. Oglasi nad 9 vrstic se računajo višje. Za oglaševanje strogo trgovskega in reklamnega značaja vsaka vrstica 2 Din.

Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za šifro 2 Din. Vsak oglas treba plačati pri naročilu. Na pismena vprašanja odgovarjamo le, če je priložena znamka. Ček, račun Ljubljana 10.349. Tel. št. 23-28

Službe iščejo

Mizar, pomočnik

išče službe. Naslov poveprava lista pod št. 1285.

Manufakturst

mlad, išče službo. Nastopi lahko takoj. - Naslov poveprava »Slovenca« pod »Zanesljiv« št. 1294.

Knjižovodja-korespondent

energičen disponent — s prakso v vseh pisarniških poslih — s perfektnim nemščino, italijanščino in francoščino želi takojšnjega nameščenja. - Cenj. pozive na »Slovenca« pod šifro »Plača po dogovoru«.

Službo določa

Učenca

krojaškega, sprejemem takoj. - Naslov v upravi »Slovenca« v Mariboru.

Vajenca

v trgovino mešanega blaga na deželi s primerno šolsko izobrazbo takoj sprejemem. - Naslov v upr. »Slovenca« v Mariboru.

Tovarna pletenin

večja, sprejme takoj proizvodnega potnika za Slovenijo. - Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 1311.

Mizarski vajenec

pošten, zdrav in priden, kateri ima veselje do mizarstva, se takoj sprejme v vsa okrobo. - Naslov v upr. »Slovenca« št. 1305.

Pouk

Čamernikova šoferska šola

Ljubljana, Dunajska c. 36 (Jugo-avto). Prva oblast. koncesijonirana. Prospekt zastoji. Pišite ponil

Pri boleznih želodca, črev

slabi prebavi in hemoroidih jemajte tudi Vi »FIGOL«. »FIGOL« osvaja in čisti kri

Dobiva se v vsaki lekarni, po pošti pa ga razpošilja proizvajalec: Lekarna Dr. Semčič, Dubrovnik 2/44, 3 stek. s poštnino 105 Din, 8 steklenic 245 Din, 1 steklenica 40 Din.

Krojači, šivilje!

Agilnim šiviljam in krojačem z lepim vedenjem, ki se hočejo izobraziti v krojenju in občevanju s strankami, se nudi možnost, da nastopijo kot krojitelji oziroma krojiteljice. Za nešivilje lahek sistem krojenja. Ponudbe na strokovno krojno učilišče, Ljubljana, Stari trg št. 19. Nov tečaj 9. februarja.

Stanovanja

Soba

s posebnim vhodom, električno razsvetljavo, parketom, meblirana, se takoj odda gospodu. Naslov pri upravi pod št. 1267.

Stanovanje

se odda z 2 sobama, pet minut od cestne železnice za 500 Din. Pavšek, Krekova ulica, Moste

Vnajem

Trgovina

dobro vpeljana s prodajo živil, blizu centra, s stanovanjem, takoj oddam. Za prevzem 4—5000 Din. Naslov v oglaš. oddelku »Slovenca« pod št. 1285.

Hotel, restavracijo

ali pension v zamem v najem s 1. aprilom ali majem. Grem pa tudi kot družabnik. - Ponudbe na upravo lista pod št. 1293.

Glasba

Dobro kitaro

prav ceno prodaja Krois, Maribor, Koroska cesta št. 18.

Philipsov jubilejni pianino

s 5 letno garancijo je najcenejši kvaliteten izdelek. Minka Modic, Ljubljana, Cojzova cesta 9.

Posedstva

Stavbne parcele

od 300—500 m², v občini Moste, prodaja Zavetišče sv. Jožela v Ljubljani, Vidovdanska cesta št. 9. Poizvedbe od 9—12 in od 15—18 v pisarni.

Malo hišico

z nekaj zemlje, kupim. - Ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. 1292.

Posedstva in graščine

od 2 do 600 orolov, prodaja Posredovalnica Maribor, Sodna ulica 30.

Trgovsko hišo

na deželi pri tovarni prodaja za 120.000 Din Posredovalnica Maribor, Sodna ulica 30.

Gostilno v Mariboru

enonadstropno, prodaja za 230.000 Din Posredovalnica Maribor, Sodna ul. 30.

Kupimo

Projekcijski aparat in fotokamera 9x12 F 4.5, teleobjektiv kupim. Poizve se v upravi pod št. 1303.

Čitajte in širite »Slovenca«!

Prodamo

Dva autobusa

znamke Fiat in Škoda, dobro ohranena, prodaja Auto prometna družba v Ljutomeru.

Za stavbe

vsakovrsten suh tesan in žagan les, ladijska tla, ceno oddaja Fran Suštar, Dolenjska cesta. Tel. 2424

Pisalni stroj

Smith, najnovejšega modela, v garantirano dobrem stanju, naprodaj za 3200 Din. - Naslov pri upravi pod št. 1232.

Jedilnica

nova, črna, moderni slog, se po izredno nizki ceni prodaja. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 1304.

Otroška postelja

velike komplet, postelje, kredenca, omare in drugo pohištvo naprodaj. - Naslov v upr. »Slovenca« pod števil. 1284.

Puhasto perje

čisto čobano po 48 Din kg druga vrsta po 38 Din kg čisto belo gosje po 130 Din kg in čisti puh po 250 Din kg Razpošiljam po poštne povzetju L. BROZOVIC — Zagreb, Ilica 82 Kemična čistilnica perja.

Obrt

Avgust Kobilca,

tapetnik in dekorater, Ljubljana, Dunajska c. 25 v. Dvořakova 3. dvorišče, se priporoča za specialna tapetniška dela

Debele luskinate otrobe

kupite nalcenele pri trdk A. VOLK, LJUBLJANA Resljeva cesta 24

Kurja očesa

Najboljše sredstvo proti kurjim očesom CLAVEN je mast

Claven

Dobite v lekarnah, drogerijah ali naravnost iz tvornice in glavnega skladišča M. HRNJAK lekarnar — SISAK Varujte se potvorb

Bolečine in zbadanja v kosteh - členkih mišicah - ledjih zobeh - glavi

odstranja takoj

ALGA

za masažo

Masirajte se že nocoj - že zjutraj boste vstali prerojeni

ALGA se dobiva novsod i steklenica Din 16

Po pošti pošlje Laboratorij »ALGA« Sušak

4 stek. Din 77-; 8 stek. Din 131-; 14 stek. Din 205-; 25 stek. Din 320-

Tridelne modroce

za postelje, v kompletni izvršitvi, polnjene s zdravo morsko travo, skupaj

Din 300-—

razpošilja po pošti z jamstvom, da se neodgovarjajoče zamenja brezplačno ali vrne denar. - Na zahtevo dobite brezplačni cenik 112 strani.

Trg. in odpr. trdka

Kastner & Ohler

Sirite »Slovenca«!

Velika senzacija radio sveta

Lumophon

100 W. 4 cevi radio aparat za neizmerno strujo Din 5800.—

Pohištvo

»prosto in najmojnejše« Vam audi trdka po izredno nizki ceni

KREGAR IN SINOVA

St. Vid nad Ljubljano — nasprot kolodvora

F. KOS, LJUBLJANA

Židovska ulica št. 5 — nudi neprekosljive pletilne stroje »Walter«, vse pripadajoče potreščine, hitri pouk v pletenju, volno, bombaž in pletenine lastnega izdelka v veliki izbiri in po nizkih cenah.

Tudi v naši podružnici

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 5 (paviljon)

lahko plačate naročnino za »Slovenca«, »Domoljuba« in »Bogoljuba«, naročate inserate in dobite razne informacije — Poslovne ure od pol 8 zjutraj do pol 1 popoldne in od 2 do 6 popoldne. Telefonska števil. 3030.

+

Nadželstvo in nadzorstvo »Električne zadruge za Sp. in Zg. Šiško v Sp. Šiški« javlja žalostno vest, da je 4. t. m. odšel v večnost njen član nadzornega odbora, gospod

Ivan Potočnik

admin. kapetan I. razreda v p. in posestnik v Zg. Šiški

Pogreb predragega pokojnega zadružnega sodelavca in blagega tovariša bo v soboto 7. februarja ob pol 5 popoldne iz državne bolnice v Ljubljani. Ljubljana, 6. februarja 1931.

Hans Dominik:

Moč treh

Roman iz leta 1955

Tako sta stala in strmela na prizor tam spodaj, medtem ko je letalo nadaljevalo svojo pot v Washington. Videla sta hromo brodovje vedno manjše, videla sta ga, kako izginja ko točka v medli svetlobi nastajajočega mraku. Se vedno sta strmela na mesto, kjer je izginilo, ko ga že zdavnaj ni bilo več videti.

Po dolgem molku je izpregovoril polkovnik: »Kaj je bilo to? Ali sem sanjal?«

Kar ste videli, je bila grozovita resničnost. Učinek skrivnostne moči, s katero se je hotel igrali Cir Stonard.

Dr. Glosin je govoril. O stvarih, o katerih ni imel polkovnik Cole do tega trenutka nobenega pojma. O nepoznani moči. O njenih silah. O njenih grožnjah in prepovedih. O nemožnosti, da bi se ji upirali. Čim dlje je govoril doktor, tem bolj je lezel polkovnik v dve gube. Med vožnjo ni izgovoril niti besedice več in v Washingtonu se je umaknil molče v svojo službeno pisarno.

Ob desetih so zamenjali v Beli hiši častniki in moštvo polkovnika Colea straže Howardovega polka. Polkovnik Cole je sprejel poročilo svojega stražnega častnika brez zanimanja. Ostal je na svojem sedelu, dokler ni stopil Glosin z uro v roki v sobo.

>Gospod polkovnik, koliko kaže vaša ura?«

Polagoma, skoro okorno je izvlekel polkovnik lastno uro. »Deset minut čez deset.«

Ura v polkovnikovi roki se je tresla. Roka mu je drgetala. Dr. Glosin se je prezirljivo ozrl na starega častnika.

>Gospod polkovnik Cole! Glosinov glas je zadonel rezke v tišino. Polkovnik je skočil.

>Pripravljen sem.

Polkovnik je stopil na hodnik pred diktatorjevimi sobami in dal znak s piščalko. Se preden se je izgubil zadnji zvok, so pridrveli od vseh strani vojaki in častniki Colevega polka telesne straže in se postavili okoli svojega polkovnika.

Oba diktatorjeva pobočnika sta stopila v vežo, da bi prepovedala hrup. Ustrašila sta se mrke resnosti in zagrizenosti, ki so jo kazali vojaki in častniki.

>Kaj naj bo to, gospod polkovnik?«

Aretirana sta. V varstvu majorja Stanleya.

Brez upora sta se udala oba pobočnika veliki premoči. Medtem ko so jih odvedli, je odprl polkovnik Cole vrata v diktatorjevo sobo. Dr. Rockwell mu je stopil nasproti.

Mir, gospoda moja! Predsednik potrebuje nujno...

Telesni zdravnik je videl odločni izraz napadalcev in je stopil molče v stran. Pot je bila prosta. Polkovnik je stopil v sobo in korakal počasi do velike pisalne mize. Na levi je videl mizo in diktatorja. Cir Stonard je sedel pri delu, v roki je držal pisanje. Ob sedel je mirno na stolu in povesil samo roko z dokumentom, medtem ko je zaigral na njegovih suhih asketskih potezah čuden smehljaj.

Častniki in vojaki so pridrli za svojim polkovnikom v sobo in stopili v polkrog ob vratih. Vladala je taka tišina, da si lahko razločil v najoddaljenem kotu tiktakanje male ure.

Cir Stonard se je ozrl pol na desno na prišlece.

>Kaj želijo zmagovalci pri Graytownu, Phillipsville in Frisku?«

Bila so imena bitk iz poslednje japonske vojne. Častna imena za polkovnika Colea in njegov polk. Ker so v tem trenutku prišla iz diktatorjevih ust, so učinkovala neprijetno na došlece.

Polkovnik Cole se je umaknil za korak... in še za korak in še dalje. Umaknil se je pred tem zagonetnim izrazom v očeh Cira Stonarda. To ni bil grozeči, zapovedujoči pogled nasilnika, temveč premišljeni, preudarni pogled moža, ki je vse spoznal in našel vse minljivo.

Polkovnik se je umikal, dokler ni zadel na odpor. Roke so ga objele. Glosinovo šepetanje, njegov topli dihanje je silil v uho. Opogumil se je in z odločnimi koraki je stopil zopet pred diktatorja.

>Gospod predsednik, dežela zahteva, da odstopite!«

>Dežela?«

>Dežela, gospod predsednik!«

Cir Stonard je slišal odločni polkovnikov glas, pogledal mu je v oči in videl resnico. Počasi so se mu izvile besede iz ust:

>Volja ljudstva je zame najvišji zakon... Kaj mi je storiti?«

>Zapustite deželo!«

>Kdaj?«

>Takoj!«

Cir Stonard se je naglo dvignil, kakor da posluša povelje.

>V čigavem imenu delate?«

>V imenu vseh ameriških državljanov, ki ljubijo svojo domovino in svobodo.«